

تاریخ فلسفه‌ی قاره‌ای

سر ویراستار مجموعه: آلن د. شریفت

جلد یکم

کانت، کانتیان و ایده‌آلیسم:

خاستگاه‌های فلسفه‌ی قاره‌ای

ویراستار: تلمس زُنن

ویراستار علمی فارسی: محمدتقی طباطبائی

هیأت علمی گروه فلسفه‌ی دانشگاه تهران

مترجمان: محمدتقی طباطبائی، شاهو رحمانی، زهرا شکرانی

انتشارات مولی

عنوان و نام پدیدآور: تاریخ فلسفه یقاری
 سرپرستار مجموعه: آ. د. شریف، ویراستار علمی فارسی: محمدتقی طباطبائی، مترجمان: محمدتقی طباطبائی، شاهر رحمانی، زهرا شکرانی
 مشخصات نشر: تهران: مولی، ۱۴۰۰
 مشخصات ظاهری: ج
 شابک: 978-600-339-145-1
 وضعیت فهرست نویسی: آریا
 یادداشت: میان آریا، 2010. The history of continental philosophy
 یادداشت: کتابخانه
 مترجمان: ج. ا. کانت، کنتیسم و آیدئالیسم، فلسفه های فلسفه یقاری
 موضوع: فلسفه جدید
 موضوع: Philosophy, Modern
 موضوع: پدیدمشناسی
 موضوع: Phenomenology
 موضوع: ساختارگرایی
 موضوع: Structuralism
 موضوع: علوم - فلسفه
 موضوع: Science -- Philosophy
 شناسه افزوده: شریف، آ. د. - ۱۹۵۵ - م. ویراستار
 شناسه افزوده: Schrift, Alan D.
 شناسه افزوده: طباطبائی، محمدتقی، ۱۳۵۵ - م. مترجم ویراستار
 شناسه افزوده: رحمانی، شاهر، ۱۳۴۴ - م. مترجم
 شناسه افزوده: شکرانی، زهرا، ۱۳۴۷ - م. مترجم
 رده بندی کنگره: ۷۹۱.۱۵
 رده بندی دیویی: ۱۹۰
 شماره کتابشناسی ملی: ۸۳۸۳۱۴
 اطلاعات رگرده کتابشناسی: آریا

The History of Continental Philosophy

General Editor: Alan D. Schrift

Volume: Kant, Kantianism, and Idealism

The Origins of Continental Philosophy, Edited by Thomas Nenon

انتشارات مولی

تهران: خیابان انقلاب-چهارراه ابوریحان-شماره ۱۱۵۸، تلفن: ۶۶۲۰۹۲۴۳، شماره: ۶۶۴۰۰۰۷۹

وب سایت: www.molapub.com • اینستاگرام: molapub • تلگرام: molapub • ایمیل: molapub@yahoo.com

تاریخ فلسفه ی قاره ای، جلد یکم • کانت، کانتیسم و آیدئالیسم: خاستگاه های فلسفه ی قاره ای

سرپرستار مجموعه: آ. د. شریف • ویراستار جلد اول: تامس نِن • ویراستار علمی فارسی: محمدتقی طباطبائی

مترجمان: محمدتقی طباطبائی، شاهر رحمانی، زهرا شکرانی

چاپ اول: ۱۴۰۰ = ۱۴۴۳ • ۵۲۰ نسخه • ۳۵۷/۱
 ۴۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۳۹-۱۴۵-۱ ISBN: 978-600-339-145-1

شابک دوره: ۹۷۸-۶۰۰-۳۳۹-۱۴۶-۸ ISBN: 978-600-339-146-8

حروفچینی و صفحه آرایی: افشین جم • لیتوگرافی و چاپ: کامیاب • صحافی: توری

نقاشی روی جلد: "Tragodia", Paul Klee, 1932 • طرح جلد: سلمان مفید

کلیه حقوق مربوط به این اثر محفوظ و متعلق به انتشارات مولی است

انتشارات مولی

فهرست

۷. درآمد ویراستار علمی فارسی
۱۳. پیش‌گفتار مجموعه: آلن شریفت / مترجم: محمدتقی طباطبائی
۲۳. درآمد: تامس نِنن / مترجم: شاهو رحمانی
۱. چرخش ایمانوئل کانت به سوی فلسفه‌ی استعلایی:
۴۵. تامس نِنن / مترجم: شاهو رحمانی
۲. نخستین منتقدان کانت: یاکوبی، رایشلد، مایمن:
۱۰۷. ریچارد فینچم / مترجم: شاهو رحمانی
۱۶۱. ۳. یوهان گوتفرد هردر: سونیاسیکا / مترجم: محمدتقی طباطبائی
۴. بازی و آبرونی: شیلر و شلگل درباره‌ی جنبه‌های رهایی‌بخش زیباشناسی
۲۰۵. دنیل دالسترم / مترجم: شاهو رحمانی، محمدتقی طباطبائی
۵. فیشته و هوسرل: زیست‌جهان، دیگری، و تأمل فلسفی:
۲۴۷. رابرت آر. ویلیامز / مترجم: زهرا شکرانی
۶. شلینگ: فیلسوف ناهم‌سازی تراژیک:
۲۹۹. جوزف پی. لاورنس / مترجم: محمدتقی طباطبائی

۷. شوپنهاور؛ درباره‌ی ادراک تجربی، ادراک زیباشناختی، و شناخت:
بارت و نِدنا بیل / مترجم: زهره اشکرانی ۳۴۳
۸. گ. و. ف. هگل: تری پینکار / مترجم: محمدتقی طباطبائی ۳۸۵
۹. از عقل هگلی به سوی انقلاب مارکسی: ۱۸۳۱ تا ۱۸۴۸:
لاورنس اس. استیلویچ / مترجم: محمدتقی طباطبائی ۴۳۱
۱۰. سن سیمون، فوریه، و پرودون: سوسیالیسم "آرمان شهری" فرانسوی:
دایان مورگان / مترجم: شاهور رحمانی ۴۷۵
- گاه شمار / مترجم: علیرضا اسدی ۵۴۶
- کتاب‌شناسی ۵۷۷
- نمایه ۵۹۱

درآمد ویراستار علمی فارسی

بیش از یک سده است، فارسی زبانان به فلسفه‌ی قاره‌ای پرداخته و خواه ناخواه آن را گرامی داشته‌اند. نوشتارگان ترجمه‌ای و تألیفی، روز به روز در کار گستردن آشنایی با این فلسفه و ژرفابخشدن بدان بوده و اکنون نیز این چنین‌اند. با این حال، گسترده‌گی و گونه‌گونی گرایش‌های فلسفی‌ای که زیر این عنوان قرار می‌گیرند آن چنان است که هر چه آشنایی‌ها بیشتر شده، پیوندهای پنهان و ژرف این گرایش‌ها با یکدیگر، کمتر دیده شده و چنین انگاشته شده که فلسفه‌ی قاره‌ای نامی است کلی برای اشاره به فلسفه‌هایی که ویژگی مشترک آن‌ها ناروشتنی و استدلال‌گریزی است. نافرخنده‌تر آن که گاه آشنایان با فلسفه‌ی قاره‌ای نیز فریفته‌ی این تصویر شده و بی‌توجهی به دقت مفهومی و استدلالی را از ویژگی‌های این فلسفه‌ها در برابر فلسفه‌های تحلیلی پنداشته و حتی پارافراتر گذاشته گاه چنین پنداشته‌اند که ویژگی اصلی فلسفه‌های قاره‌ای رویارویی با علم و نگاه علمی و روش‌مند به جهان است.

در یافتن این پیوندها و خویشاوندی‌ها، نیازمند دیدن این فلسفه‌ها در اندرکنش تاریخی و مفهومی آن‌ها با یکدیگر است؛ البته این کار نه با کلی‌گویی و ساده‌سازی بلکه با توجه به مفهوم‌سازی‌ها و استدلال‌های خاص هر فلسفه‌ای در پیوند با دیگر فلسفه‌های رقیب ممکن می‌شود؛ کاری که بسیار فراتر از توان مادر بر خورد کوتاه مدت مان با

پیکره‌ی سهم‌ناک این فلسفه‌ها بوده است. گونه‌گونی و ژرف‌روی سنجش‌گرانه‌ی این فلسفه‌ها آن‌چنان است که امروزه حتی در سطح جهانی نیز، نیستند کسانی که بتوانند یک‌تنه بارِ روایتِ این تاریخ از گفت‌وگوی عقلانی را در اروپای قاره‌ای به‌دوش کشند. پرداختنِ این روایت، تنها با هم‌کاری و هم‌فهمی گروه بزرگی از پژوهندگان متخصصی ممکن می‌شود که هریک در زمینه‌ای کوشیده و پیوند تاریخی آن حوزه را با دیگر حوزه‌های فکری فلسفه‌ی قاره‌ای یافته‌اند.

افزون‌بر این، دشواری دیگری نیز بر سر راه فهم فلسفه‌ی قاره‌ای وجود دارد. این دشواری برآمده از پیوندی است که این فلسفه‌ها با بسترِ زنده‌ی فرهنگی‌ای دارند که در آن رشد یافته‌اند. فلسفه‌ی قاره‌ای رانمی‌توان جدا از بسترِ پیدایش آن فهمید زیرا بیش از هر چه، در کارِ باراندیشیِ سنجش‌گرانه‌ی این بستر، سر برآورده است. این بسترِ زنده‌ی فرهنگی، فضایی است دربرگیرنده‌ی رخدادهای سیاسی-اجتماعی‌ای هم‌چون انقلاب کبیر فرانسه، انقلاب‌های ۱۸۴۸، جنگ‌های جهانی یکم و دوم، تاجش می ۱۹۶۸ ازیک سو، پیدایش علوم انسانی‌ای مانند تاریخ، حقوق، جامعه‌شناسی، اقتصاد سیاسی، روان‌شناسی، روان‌کاوی، انسان‌شناسی از سوی دیگر، پیدایش شیمی، زیست‌شناسی تکاملی، فیزیولوژی، فیزیک مدرن، ریاضیات جدید، از دیگر سو، و پدیداری هنر و ادبیات مدرن از سوی دیگر. به دیگر سخن، می‌توان چنین گفت که تاریخ فلسفه‌ی قاره‌ای به‌راستی، تاریخ فرهنگ اروپای قاره‌ای یعنی بخش سترگی از تاریخ انسان مدرن است.

تاریخ فلسفه‌ی قاره‌ای، جلد نخست از مجموعه‌ای است هشت جلدی برای پاسخ‌گویی به نیازهای پیش گفته، مقاله‌های تخصصی و بینش‌زای این مجموعه با طرح بحث درباره‌ی هر فلسفه یا فیلسوف در بسترِ زنده‌اش به‌خوبی به‌مانشان می‌دهند که ربط این فلسفه با زیست جهانی که در آن پدید آمده چیست، هم‌چنین بر ما روشن می‌سازند که پیوند این فلسفه با دیگر فلسفه‌های هم‌روزگارش - تحلیلی یا قاره‌ای - چیست و مهم‌تر از هر چه، این کار را به کمک مفاهیمی روشن و به‌نحوی استدلالی انجام

می‌دهند تا درک ما از ناروشنی، بی‌دقتی و گسستگی تاریخی-مفهومی بیرون آید. چه بسا خواننده‌ی سنجش‌گر بتواند در میان مقاله‌ها فراز و فرودی بیابد، اما مهم‌تصویری است که تنها در این هم‌نشینی به دست می‌آید؛ هم‌نشینی مقاله‌های تخصصی‌ای که هر کدام از چشم‌انداز جدا و نافر و کاستنی یک فیلسوف یا یک مکتب فلسفی به همان موضوعاتی در می‌نگرد که دیگران نگرسته‌اند. این مقاله‌ها گرچه از سنخ مقاله‌های علمی-پژوهشی رایج نیستند-زیرا مسأله‌ی خاصی را در یک فلسفه نمی‌پژوهند و بیشتر نگاهی کل‌نگر به آن دارند-اما همگی با ارجاع دقیق به متن فیلسوفان و نیز با گوشه‌چشمی به درگیری‌های تفسیری کنونی نگاشته شده‌اند. تکرار نویسندگان مقاله‌ها، اولویت‌بخشیدن به یک نگاه فلسفی خاص، و توجه به تصویر کلی‌ای که برآمده از گزارش‌های هم‌جهت اما متفاوت است، از ویژگی‌های یگانه‌ی این مجموعه مقاله‌هاست. از میان هشت مجلد این تاریخ فلسفه، تنها دو جلد نخست به فلسفه‌های سده‌های هجدهم و نوزدهم می‌پردازند و شش جلد دیگر همگی مربوط به فلسفه‌های سده‌ی بیستم میلادی تاکنون است. این امر نشان‌گر توجه خاص این مجموعه به جریان‌های معاصر اندیشه در اروپای قاره‌ای است.

در این مجلد، چرخش استعلایی در اندیشه‌ی کانت، حساستگاه و آغاز گاو جریان فلسفه‌ی قاره‌ای دیده شده و بر فهم تأثیرگذار او از روشن‌نگری انگشت‌گذارده شده است. هر چند به نظر می‌آید جای مقاله‌ای جداگانه برای اشاره به روشن‌نگری فرانسوی در این آغازگاه هم‌چنان خالی است. با این حال، از آن‌جاکه دو گانه‌ی قاره‌ای-تحلیلی در فلسفه، بیشتر رخدادی قرن بیستمی است می‌توان پذیرفت که یافتن سرآغازهای فکری چنین دو گانه‌ای، مناقشه‌پذیر باشد.

درباره‌ی ترجمه و ویراستاری:

نوشته‌های فلسفه‌ی قاره‌ای هم‌واره در معرض این نقد بوده‌اند که پیچیده و دشوار خواند. نویسندگان این مقاله‌ها نیز گویی هیچ قصدی در ساده‌سازی و

ساده‌نویسی نداشته‌اند و مقاله‌ها بیش از آن‌که خواننده‌محور باشند، در خدمت بیان دقیق‌تر و جامع‌تر از پیچیدگی‌ها و بس‌گونی مفاهیم و استدلال‌هايند. جمله‌های تو در تو، دراز آهنگ و چندلایه‌ی بیشتر مقاله‌های این مجلد، کار ترجمه را بسیار دشوار ساخت. بنابر این از همان آغاز فرایند ترجمه هدفی دوگانه پیش روی ما قرار گرفت. از یک سو، اصل قرار دادن فهم‌پذیری مقاله‌ها و نه ترجمه‌ی واژه‌به‌واژه، از سوی دیگر، دست‌نبردن در ساخت جمله‌ها و تلاش برای از کار درآوردن جمله‌هایی در فارسی که بتوانند آن ساختار پیچیده را تاجای ممکن منتقل سازند. این کار سبب می‌شود تا واحد معنایی از یک واژه‌به‌جمله منتقل شود و در کار ترجمه نیز دست‌مترجم برای فهم‌پذیرتر کردن جمله بازتر شود. افزون‌بر این، به‌نظر می‌آید ساختن جمله‌های فارسی پیچیده‌ای که بتوانند جمله‌های نویسندگان هم‌آوردی کنند، بتواند کمکی اندک در افزایش توان ساختار جمله‌های فارسی در بیان‌گری مفهوم‌ها و استدلال‌های پیچیده‌ی فلسفه‌ی قاره‌ای کند.

از آن‌جاکه، فهم‌پذیری ترجمه‌ی فارسی، در اولویت قرار داشت، برخی واژه‌های ترجمه‌ناپذیر یا معمول‌شده در زبان فلسفی فارسی نیز به ترجمه راه یافتند مانند: سوژه، سوژه‌گی، ایزه و ایزه‌گی.

معیار تلفظ فارسی نام‌های خاص، زبان‌مبداء آن نام قرار داده شد مگر آن‌که تلفظ آن در فارسی رواج یافته باشد.

نویسندگان مقاله‌ها هر جا خواسته‌اند واژه یا تعبیری را به متن اصلی فلسوفی که گزارش می‌کنند، وارد کنند از نشانه‌ی قلاب یا کروشه استفاده کرده‌اند. ویراستار فارسی نیز در برخی موارد، ناچار از وارد ساختن برخی واژه‌ها به متن شد که در چنین مواردی از نشانه‌ی آکولاد بهره برده شد، البته دو قلاب نشانه‌ی حذف است. هرچند روند ترجمه‌ی مقاله‌ها دشوار بود و از دشواری آن آگاه بودیم اما روند ویراستاری ترجمه‌ها بسی دشوارتر از باور ویراستار بود. ویراستاری در چند سطح گوناگون انجام شد: نخست، برطرف کردن نادرستی‌های نگارشی، ویرایشی و انتقال

دقیق نشانه‌های جمله‌ها با توجه به اصل انگلیسی، دوم، مقابله‌ی عبارت‌های انگلیسی، آلمانی و فرانسوی‌ای که می‌بایست از متن اصلی به ترجمه راه می‌یافتند و اطمینان از آورده شدن اصل اصطلاح‌های ترجمه شده در پانوشت مقاله‌ها - در روند این مقابله به افتادگی‌های احتمالی در ترجمه و نیز حفظ کج نویسی‌ها و برجسته نویسی‌ها در متن اصلی توجه شد - سوم، مقابله‌ی ترجمه با اصل، و چهارم، کوشش برای فارسی سازی و رسیدن به فهم پذیری بیشینه در ترجمه - در این فرآیند به وحدت اصطلاحات، ربط جمله‌ها، ربط بندهای مقاله با هم و سرانجام، به آشکار ساختن پیوند مفهومی کلی در هر مقاله توجه شد و هم گام با آن در ترجمه‌ی دقیق مترجمان همکار، البته با کسب اجازه از ایشان، تغییراتی گاه گسترده به کار گرفته شد.

از همکاران عزیز و بزرگوارم جناب آقای شاهو رحمانی و سرکار خانم زهرآشکرانی بسیار سپاسگزارم. از جناب آقای علیرضا اسدی و هم چنین از جناب آقای افشین جم، صفحه‌آرای خوش ذوق و بردبار این کار بی اندازه سپاسگزاری می‌کنم. در پایان نیز از جناب آقای مفید، مدیر مجرم سر مولی، تشکر و قدردانی می‌کنم چراکه، هم پیشنهاد این ترجمه از جانب ایشان بود و هم بزرگوارانه با تمامی مشکلاتی که در روند انجام این ترجمه با آن روبرو شدیم، همراهی کردند.

افسوس بزرگ آن است که به خاطر شرایط پریشان حق تألیف در ایران و نیز تحریم‌های موجود نتوانستیم اجازه‌ی رسمی چاپ را به رغم نامه‌نگاری با انتشارات دانشگاه شیکاگو به دست آوریم. امیدوارم نویسندگان ارجمند مقاله‌ها، انتشارات دانشگاه شیکاگو و نیز سرویراستار و تمامی دست‌اندرکاران این مجموعه از ما به این عذر در گذرند که هدف اصلی از این ترجمه، ژرفابخشیدن به فهم از فلسفه‌ی قاره‌ای بود و گر نه همان گونه که آگاهان از وضعیت مالی نشر آثار تخصصی در ایران می‌دانند، «کس را نه از این نم‌د کلاه‌ی است.»

محمد تقی طباطبائی

بهار ۱۴۰۰